



Links directeur Bas Gehlen van papierbedrijf Van Houtum in het Limburgse Swalmen. Hier is gerecycleerd papier gewoon helderwit.

Foto's Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Duurzame toiletrol met chique look

Het Swalmense papierbedrijf Van Houtum moet zijn marges niet uit het grote marktaandeel halen. Het bestormt de markt met toilettrollen. Maar wel heel elegante en milieuvriendelijke.

Door Yvonne Hofs

De ledenraad van de lokale Rabobank kan elk moment arriveren. De ontvangst is tot in de puntjes voorbereid. Tientallen koffiekopjes staan opgestapeld naast een royaal assortiment Limburgse vlaaien. En midden op elke sttafel in de ontvangstruimte een rol toiletpapier.

Ja: toiletpapier voor de gasten. In een chique zwarte verpakking, bestrooid met lachende en stoer kijkende fotomodellen. 'Onze producten moeten niet alleen functioneel, maar ook mooi en leuk zijn', zegt algemeen directeur Bas Gehlen (48).

Hij zal de Rabobank-afvaardiging zo dadelijk voorlichten over de bedrijfsfilosofie van Van Houtum, de papierfabriek in Swalmen die hij sinds twee jaar leidt. De designtoiletrol is het perfecte visitekaartje van die filosofie. Niet alleen door de strak ontworpen verpakking, maar ook omdat hij duurzaam geproduceerd is.

Het familiebedrijf in Midden-Limburg maakt toiletpapier en papieren hand- en poetsdoekjes. De verzamelnaam daarvoor is 'hygiënapapier'. Met een jaarproductie van circa 42 duizend ton is Van Houtum maar een kleine speler op de papiermarkt, een markt die wordt gekenmerkt door hevige prijsconcurrentie.

Van Houtum richt zich uitsluitend op zakelijke klanten. In supermarkten is het Limburgse toiletpapier niet te vinden. Gehlen: 'In de consumentenmarkt draait alles om de laagste prijs. De marges zijn heel klein. Met onze beperkte schaalgrootte kunnen we op de consumentenmarkt niet op tegen de grote fabrikanten.'

De Limburgers zochten daarom een nichemarkt. Van Houtum is sinds drie jaar de eerste papierproducent ter wereld die milieuvriendelijk 'Cradle-to-Cradle'-toiletpapier maakt.

Dat Cradle-to-Cradle (ook wel C2C genoemd) is een productiefilosofie die zo'n twaalf jaar geleden werd geïntroduceerd door de Amerikaanse architect William McDonough en de Duitse chemicus Michael Braungart. Het belangrijkste C2C-principe is recycling. Braungart en McDonough vinden dat bedrijven zo min mogelijk schaarse 'maagdelijke' grondstoffen moeten verbruiken. Producten worden liefst volledig van hergebruikt materiaal gefabriceerd en zijn zelf ook weer recyclebaar. Om het C2C-stempel te verdienen, mogen ze bovendien niet schadelijk zijn voor mens, dier en natuur.

'Ons productieproces was altijd al relatief duurzaam', zegt Gehlen. 'Het is gewoon zonde papier te maken van bomen, terwijl zo veel oud papier voorhanden is. Maar om eerlijk te zijn: ons duurzaamheidsstreven is niet alleen ingegeven door milieubewustzijn, maar ook door de wens kosten te besparen. Hoe minder grondstoffen en energie we verbruiken, hoe goedkoper we kunnen produceren.'

In 2007 ontdekte Van Houtum het Cradle-to-Cradle-concept. Gehlen: 'We waren als bedrijf al heel lang met duurzaamheid bezig. We dachten meteen: daar kunnen we wat mee.'

Makkelijker bedacht dan gedaan, vertelt Gehlen. Het obstakel was niet zozeer het hergebruik van gerecycleerd papier, maar het vinden van milieuvriendelijke chemicaliën om van papierafval kwalitatief goed toiletpapier en tissues te maken. 'Voor ons reguliere productieproces gebruiken

Profiel



VanHoutum

Bedrijf Van Houtum
Waar Swalmen
Sinds 1935
Aantal werknemers 190
Jaaromzet 65 miljoen euro



Het is zonde papier te maken van bomen als er zo veel oud papier bestaat

we standaardchemie uit de industrie, maar die is niet zo goed voor het milieu. We moesten lang zoeken naar biologisch afbreekbare stoffen als vervanging van de oude chemicaliën, die voldeden aan de C2C-standaarden.'

Van Houtum zette zijn leveranciers soms onder druk om met oplossingen te komen. Een grote Duitse leverancier liet de Limburgers in eerste instantie na drie jaar 'onderzoek' weten dat echt geen ecologisch alternatief te vinden was voor de papierlijmen die het bedrijf aan Van Houtum leverde. Toen Van Houtum aankondigde dan maar op zoek te gaan naar

een andere leverancier, kwamen de Duitsers alsnog met een ander middel op de proppen.

Oud papier vormt de bulk van de grondstof voor Satino Black, maar omdat dit steeds schaarser (en dus duurder) wordt, zocht Van Houtum alternatieven. Eén daarvan betreft oude etiketten van bierflessen. Dit papierafval kan de fabrikant voor een schijntje ophalen bij brouwerijen. Van Houtum experimenteert ook met olifantsgras als potentiële grondstof. Een Zeeuwse boer gaat dit gras vanaf dit jaar hiervoor speciaal verbouwen.

Het duurde drie jaar voordat het productieproces van Van Houtum in alle opzichten aan de C2C-eisen voldeed. In 2010 bracht Van Houtum zijn ecologische papier op de markt onder de merknaam 'Satino Black'. De C2C-lijn is te herkennen aan de zwarte verpakking en de zwarte kartonnen huls (in plaats van het gebruikelijke beige of grijs) in de toiletrol.

De kleur zwart lijkt een vreemde keus om een milieuvriendelijk product te promoten. Wordt zwart niet geassocieerd met 'smerig, pek en roet'? Gehlen: 'Groen is de voor de hand liggende kleur, en daarom niet erg origineel. Bovendien is een groene verpakking minder milieuvriendelijk dan een zwarte. De kleur groen wordt namelijk gemaakt met zware metalen als cadmium en koper. Zwart oogt bovendien veel eleganter dan groen. Onze klanten vinden het belangrijk dat hun toiletten er mooi uitzien. Zwart heeft een echte design-uitstraling en voor een product met het label 'duurzaam' is het extra belangrijk dat het er goed uitziet.'

Veel potentiële klanten gaan er namelijk voetschoots vanuit dat gerecycleerd toiletpapier grijs is en aanvoelt

als schuurpapier. Het Satino Black-papier is wit en niet te onderscheiden van gewone toilettrollen. Vandaar ook die zwarte huls ter herkenning. Behalve hygiënapapier levert Van Houtum ook handzeep, handdoeken en toilethouders en wc-borstelstandaards, kortom: 'alles voor een complete toiletinrichting', zegt Van Gehlen. De metalen en kunststoffen toiletaccessoires koopt het bedrijf in.

Drie jaar na de introductie van Satino Black is de C2C-lijn goed voor ongeveer 5 procent van de jaaromzet. De rest bestaat uit 'gewoon' Satino-papier en merkloos papier, zonder het C2C-keurmerk. De meeste klanten gaan nog steeds voor de laagste prijs, want Satino Black is (uiteeraard) duurder dan het reguliere toiletpapier. 'Satino Black is qua omzet wel veruit de hardste groeier', zegt Gehlen. Ongeveer de helft van de jaaromzet wordt binnen de Benelux gerealiseerd, de rest voornamelijk elders in Europa.

Een eventuele wens voor de toekomst is een nieuwe papiermachine. Een van de twee machines die het bedrijf bezit, is verouderd. Deze machine kan geen meerlaags toiletpapier produceren 'en dat is tegenwoordig de standaard', aldus Gehlen.

In 2011 verkocht eigenaar Henk van Houtum een meerderheidsbelang in zijn bedrijf aan een participatiemaatschappij van de Friesland Bank. De nieuwe investeerder zou 20 miljoen euro steken in een papiermachine, maar maakte die belofte niet waar. Daardoor ontstond al snel onmin tussen de twee eigenaren. Vorig jaar kocht Van Houtum zijn aandelen terug. De oud-directeur (60) is zoon van een van de twee oprichters van het bedrijf, Henk en Johan. Hij is nu voorzitter van de raad van commissarissen.